

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput CXLVII. De circumstantiis faciendæ restitutionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

tur. Cur enim domini tunc minus rationaliter forent iniuri, quam in eo quod metu mortis, vel alterius gravioris mali, à militibus compulsi, fores effringerent, pecoraque ex dominorum stabulis abigerent? Quod quomodo excusari possit, Sylvius fatetur se non videre, licet Lessius excuset.

2416 Superest una quaestio circa participantes, seu cooperantes discutienda, an quando plures eandem domum, vineam, hortum, &c. injustè spoliant, notabileque damnum domino domus, vineæ, &c. inferunt, singuli teneantur ad totum damnum, an ad partem duntaxat?

Respondeo 1°. si communi consilio, vel instigatione, ac velut unà manu spolient, singuli tenentur ad totum: quia ad totum reverà concurrunt, singulique censentur causa totalis illius totalitate effectus, licet solum partialis partialitate causæ. Hic proinde locum habent ea quæ supra dixi, sicut & quod S. Bernardinus Senensis serm. 31. in Domin. 4. Quadrag. a. 2. c. 1. cum Hostiensis dicit: *Quid si multi ad rapiendum concurrunt, nec aliquem habent ducem supra se, neque unus alium animavit magis, quam alius eum, sed simul conveniunt ad rapinam? ... secundum Hostiensem tutius ac verius est, quod quilibet in solidum obligatus intelligatur: quia ad rapinam concordēs fuerunt.*

2417 Respondeo 2°. si eodem tempore domum, vel vineam, vel etiam pagum, vel oppidum ingressi fuerint ad rapiendum, non communi consilio (quia nullus induxit alium ad hoc, nec erat aliquis dominus alterius, sed quilibet per se viit.) Ad hoc (inquit S. Raymundus in Summa l. 2. tit. de raptor. §. 21.) credo dicendum, quod si vadunt insimul, quasi sit unus exercitus, quilibet teneatur in solidum. Et est ratio, quia in tali casu quilibet iurat alias, & facit eos fortiores: isti enim dici possunt squamme sese prementes, de quibus Job 41. *Corpus illius quasi scuta fusilia, compactum squammis se prementibus.* Facit ad hoc extrav. de homicid. sicut dignum. Et omnes sunt cooperatores. Quare quilibet tenetur in solidum. ... Alias si non ioverunt simul, sed quilibet per se separatim faciebat damnum, quilibet tenetur pro eo quod facit. Hactenus S. Raymundus.

CAPUT CXLVII.

De circumstantiis faciendæ restitutionis.

2418 Circumstantiæ illæ sunt, quis, quid, quantum, cui, quo loco, quo tempore, quo modo, & quo ordine restitutio faciendæ sit. De circumstantiis quis, quantum, & cui, satis dictum est in superioribus. Solum addo, quod dum Communitas aliqua læsa fuit, ipsi, non membris particularibus ipsius, nec pauperibus faciendæ sit restitutio. Si non Communitas, sed per multi particulares de Communitate,

& isti determinatè cognosci nequeant, sed indeterminate dumtaxat, ut dum usus fuisset mensuris, vel ponderibus dolosis: restituere debes particularibus de Communitate, frequentantibus officinam tuam, per aliquod commune bonum, v. g. augmentum ponderis, vel mensuræ, quo damnum illatum, iudicio prudentum, quantum possibile est, compensetur, & compensatio inter damnificatos dividatur. Ita Malderus, Becanus, Sylvius, Petrus Navarra, Layman, Reginaldus, & alii: nisi procuraretur & obtineatur Bulla compositionis, de qua videri potest Diana p. 4. tr. 4. resol. 46. Sed hæc solùm liberat a restitutione, dum damnum passi nullo modo sunt cogniti, bonaque restituenda sunt incerta; eoque titulo restitutio pauperibus faciendæ est. Quod procedere non videtur in casu præsentis, in quo, præter modum assignatum restituendi particularibus de Communitate, alium suggerit Petrus Navarra de restit. l. 4. c. 2. n. 69. ubi ad quaestionem, cui restituere debeat, qui civibus Civitatis A. triticum vendidit plus iusto pretio, per legem taxato, dum determinatè nescit quibus? Hunc modum suggerit: *Mittat (inquit) per tertiam personam summam defraudatam ad Magistratum istius Civitatis, cum hoc onere, ut per aliquod tempus faciant pauperes coctum minori pretio vendi, vel ejus mensuram accrescere, usquequo perveniat ad summam restitutam; mensura incrementum, vel pretii decrementum pistori- bus de illa summa compensando; sic civi à damno quod passi sunt relevabuntur.*

CAPUT CXLVIII.

Tempus & locus faciendæ restitutionis.

2419 De tempore etiam supra diximus cum sancto Thoma q. 62. a. 8. & alii communiter, esse faciendam quamprimum moraliter potest: quia detinens rem alienam (absque consensu domini) dum potest eam restituere, impedit eum ab usu rei suæ; & sic facit ei injuriam, ait S. Doctor.

Idèò absolventi non sunt poenitentes ante effectivam restitutionem, dum restituere potentes, non restituunt; maximè si fidem alias Confessario datam de statim restituendo non servaverint. Sunt enim in continuo statu peccati. Si dicant: *Pater mi hæc vice restituam*, reponat Confessarius: *Si vis ut credam tibi, postquam decepisti me: vade modo in illa tua bona voluntate, & restitue. Dum hoc feceris, ad me rediens absolveris.* Ita Cajetanus in Summa verbo restitutio cap. 6. Ceterum qui habens firmum restituendi propositum, absque notabili incommodo domini, differt ad breve tempus, v. g. ad tres vel quatuor dies, non est facilè de mortali condemnandus; imò nec de veniali, si sic differat ex rationabili causa, v. g. quia meliorem expectat opportunitatem: fecerit, si ad lon-